

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету суспільних наук

_____ проф., д.політ.н. Остапець Ю.О.

«_____» _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЕНДЕР І СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО

Рівень вищої освіти *Другий (магістерський)*

Галузь знань *03 Гуманітарні науки*

Спеціальність *033 Філософія*

Освітня програма *Філософія*

Статус дисципліни *Вибіркова*

Мова навчання *Українська*

Робоча програма навчальної дисципліни «Гендер і сучасне суспільство» для здобувачів другого рівня вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 033 Філософія предметної спеціальності «Аналітика суспільних відносин» освітньої програми Філософія.

Розробники: докт. філос. наук, професор кафедри філософії Шандор Ф.Ф.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри філософії

протокол №11 від 26 червня 2019 року

Завідувач кафедри філософії

_____ канд.філос. наук, доц. Левкулич В.В.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук
протокол № ____ від « ____ » _____ 2019 р.

Голова науково-методичної комісії _____ канд.істор.наук, доц.Стряпко І.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1-й (магістр)	1-й (магістр)
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	2-й	2-й
	Лекції:	
	20 год.	10 год.
	Практичні (семінарські):	
	16 год.	год.
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	0 год.	год.
Форма підсумкового контролю: усна або письмова	Самостійна робота:	
	54 год.	80 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Гендер і сучасне суспільство» (ВБ.2.3.) є формування глибокого розуміння суті суспільних відносин, невід'ємною частиною яких є відносини між статями.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню в здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні:

ЗК1. Вміння виявляти, окреслювати та вирішувати проблеми, що передбачає здатність як до нестандартного розв'язання задач, так і до розв'язання нетипових задач.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, що передбачає оперативність і динамічність інтелектуальної реакції, стійкість у долати пізнавальних утруднень.

ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей діяльності), що передбачає вміння аргументовано викласти власну експертну позицію, володіння формами публічного мовлення, засобами та стратегіями інтелектуальної полеміки.

ЗК7. Здатність працювати в команді, що передбачає здатність до міжособистісної комунікації, емоційної стабільності, а також вміння долати комунікаційні напруження та конфліктні ситуації.

ЗК10. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт, готовність завжди віддавати перевагу науковій достовірності.

Спеціальні:

ФК1. Знання теоретичних основ філософської науки і суміжних галузей гуманітаристики та суспільних наук.

ФК2. Володіння спеціалізованими знаннями в межах певної філософської проблематики, системну обізнаність з відповідною спеціальною літературою.

ФК5. Розуміння зв'язків спеціалізації не лише з іншими напрямками філософського дискурсу, а й з різними інтелектуальними й гуманітарними практиками.

ФК7. Навички критичної роботи з текстами, знання принципів та закономірностей їх інтерпретації, опанування методологією герменевтики.

ФК8. Здатність викладати філософські дисципліни у вищих навчальних закладах, розуміння етичних засад педагогічної діяльності та готовність дотримуватися їх у викладацькій діяльності.

ФК12. Здатність бути активним учасником фахової комунікації, будувати аргументи, відстоювати власну позицію.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Гендер і сучасне суспільство» є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми «Філософія»:

ОК 2.1 Провідні тенденції філософії ХХІ століття

ОК.2.6 Постмодерні концепції людини та соціуму

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Філософія» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Володіти сучасною спеціалізованою термінологією і засобами виразу думки	ПР2
Знати актуальні проблеми сучасної філософської думки та міждисциплінарної сфери філософії	ПР3
Демонструвати спеціалізовані знання в межах певної філософської проблематики, детермінувати системну обізнаність з відповідною спеціальною літературою	ПР4
Розуміти зв'язки філософської спеціальності не лише з іншими напрямками філософського дискурсу, а й з різними інтелектуальними й гуманітарними практиками	ПР10
Розробляти та впроваджувати соціально-гуманітарні проекти	ПР13
Вирішувати практичні соціально-гуманітарні завдання, зокрема регіонального характеру	ПР18

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами вищої освіти після опанування навчальної дисципліни «Гендер і сучасне суспільство»:

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Володіти основними термінами, що застосовуються при аналізі гендеру і засобами виразу думки	ПР2
Знати актуальні проблеми сучасної філософської думки та міждисциплінарної сфери філософії	ПР3
Демонструвати спеціалізовані знання в межах гендерної проблематики, сполучати системну обізнаність з відповідною спеціальною літературою	ПР4
Розуміти зв'язки філософської спеціальності не лише з іншими напрямками філософського дискурсу, а й з різними інтелектуальними й гуманітарними практиками	ПР10
Розробляти та впроваджувати соціально-гуманітарні проекти направлені на зменшення гендерної нерівності в суспільстві	ПР13
Вирішувати практичні соціально-гуманітарні задачі з використанням знань з гендерної теорії	ПР18

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

поточний контроль – здійснюється для всіх видів аудиторних занять під час їх проведення. Метою поточного контролю є визначення рівня досягнень дисциплінарних результатів навчання студента за певним розділом (темою) робочої програми дисципліни, практичними заняттями, самостійною роботою;

проміжний (модульний) контроль має на меті оцінювання знань, умінь та практичних навичок студента, набутих під час засвоєння теоретичного і практичного матеріалу після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни;

підсумковий контроль передбачає комплексне оцінювання рівня сформованості результатів навчання з дисципліни.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: самостійна робота, стандартизовані тести, реферат, доповідь з презентацією.

Знання, вміння та навички студентів оцінюються через визначення якості виконання конкретизованих завдань. Кількісна оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Форма модульного контролю: контрольна робота. Передбачає розкриття теоретичних питань і розв'язування тестів. Кожне завдання модульної контрольної роботи оцінюється окремо. Загальна оцінка розраховується як сума оцінок: теоретична частина – 30 балів (по 15 балів кожне теоретичне питання); тестова частина оцінюється в 20 балів (разом за контрольну – 50 балів). Підсумкова оцінка за кожний модуль складається із суми балів за поточне оцінювання і результату модульної контрольної роботи (максимальна оцінка – 100 балів).

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен.

Результат екзаменаційного контролю визначається як середньоарифметичне значення двох модулів. Якщо студент погоджується з набраною кількістю балів, ця оцінка може бути виставлена в екзаменаційну відомість. Якщо студент не отримав достатньої кількості балів (менше 60) або не погоджується з підсумковою оцінкою, то він складає іспит в усній або письмовій формі. Максимальна оцінка на іспиті – 100 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

T1	T2	T3	T4	T5	Модульна контрольна робота	Сума
10	10	10	10	10	50	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

T6	T7	T8	T9	Модульна контрольна робота	Сума
15	10	15	10	50	100

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Семінарські заняття	4	12	4	12
Самостійна робота	1	8	1	8
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	2	10	2	10
Есе	2	10	2	10
Реферат	1	5	1	5
Доповідь з презентацією	1	5	1	5
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критерії оцінювання теоретичних завдань на модульній контрольній роботі (максимальна кількість за 1 завдання – 15 балів):

0 – студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити; 1 – 3 балів – студент не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань; 4 – 9 балів – студент відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні статистичні показники, але здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою; 9 – 12 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією, але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації; 15 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.

Критерії оцінювання тестових завдань на модульній контрольній роботі (максимальна кількість за 1 завдання – 1 бал):

0 балів – неправильна відповідь; 1 бал – правильна відповідь.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Перевірка рівня навчальних досягнень студентів з дисципліни «Філософія» здійснюється на основі результатів модульних та підсумкового (іспит) контролів.

Для оцінювання знань студентів будуть використані наступні групи методів контролю:

1. Методи усного контролю (відповідь студента на окреме питання теми у індивідуальній та фронтальній формах; бесіда під час роз'яснення проблемного питання; захист презентації або есе).
2. Письмовий контроль (виконання тестових завдань та індивідуальної роботи; поточна контрольна робота, модульна контрольна робота).

Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання. Упродовж семестру проводяться два модульні контролі, обов'язкові для всіх студентів. Модульний контроль (МК) №1 включає навчальний матеріал змістового модуля 1 (теми 1-5), а МК №2 відповідно змістового модуля №2 (теми 6-9). Перелік питань для проведення модулів додається.

Поточний контроль знань здійснюється за складовими: перевірка знань студента на практичних заняттях і контроль за виконанням індивідуальних завдань та самостійної роботи. Оцінюються:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- активність у дискусіях, вміння обґрунтовувати та відстоювати свою точку зору;
- виконання письмових завдань;
- результати контрольного тестування;
- реферат;
- написання есе та його захист;
- підготовка презентації та її захист.

Максимальна оцінка поточного контролю становить 50 балів.

Модульне контрольне оцінювання (МКО) проводиться в письмовій формі, у термін визначений розкладом. Завдання для МКО включає два теоретичні питання (кожне оцінюється max 15 балів) і двадцять тестових завдань (max 20 балів). **Максимальна кількість балів за МКО – 50.**

Сумарна кількість балів модульного контролю визначається як середнє арифметичне балів за два модулі і складає максимум 100.

Підсумковий контроль (залік) проводиться у відповідності розкладу заліково-екзаменаційної сесії, в усній або письмовій формі. Підсумковий контроль проводиться за навчальним матеріалом, визначеним цією робочою навчальною програмою у повному обсязі. До залікового білету включено три теоретичні питання.

Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

Оцінка з дисципліни виставляється у відповідності з шкалою оцінювання приведеною нижче.

Підсумкова оцінка з дисципліни здійснюється згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Гендерна теорія

Походження та зміст поняття «гендер». «Гендер» і «стать». «Жіночі дослідження». Гендерні дослідження. Гендер як система. Гендерна система суспільства. Гендерна теорія.

Тема 2. Історико філософський огляд проблеми співвідношення статей

Соціальна роль жінок у вченні Платона про державу. Ідея природної ієрархії статей в Арістотеля. Ранньохристиянське тлумачення місця і ролі жінки в суспільстві. Ієрархія статей у св.Августина. Продовження ідей Арістотеля у філософії Т.Аквінського. Проблема статі в контексті ренесансного гуманізму. Ідея природної рівності чоловіків і жінок у Т.Гоббса. Патріархальна теорія Філмера та її критика Дж.Локом. Теорія статевого диморфізму Ж.-Ж.Руссо: «раціональний» чоловік та «емоційна» жінка. І. Кант про відмінності між статями та соціальний статус жінок. Дихотомія чоловічого-жіночого в гегелівській філософії права.

Тема 3. Становлення теорії гендеру.

Фемінізм. Еволюція та різновиди феміністичних теорій. Ліберальний, радикальний, психоаналітичний, марксистський і соціалістичний фемінізм. Постмодернізм і постструктуралізм як теоретична передумова для виникнення гендерних теорій. «Влада мовця» М. Фуко. Критика андроцентризму культури та соціально-гуманітарного знання.

Теорія гендерованого суспільства М.Кіммела. Різноманітність теорій гендеру: як системи владних відносин; як системи міжособистісної взаємодії; як технології та ін.

Тема 4. Біологічні, психологічні та соціокультурні чинники гендеру.

Біологічна стать і гендер. Біологічний детермінізм. Дослідження відмінностей між жінками і чоловіками. Множинність статей. «Маскулінність», «фемінність», «андрогінність». Психологічні особливості статей. Соціально-культурні причини існування гендерних відмінностей. Конструювання гендерної ідентичності (Д.Батлер). Уявлення про різні соціальні ролі жінок і чоловіків.

Тема 5. Гендерна соціалізація та становлення гендерної ідентичності.

Зміст понять «гендерна соціалізація» та «гендерна ідентичність». Соціальна та рольова ідентичність. Типи ідентичностей. Статева ідентичність. Агенти гендерної соціалізації: родина, школа, ЗМІ, книги, однолітки. Особливості гендерної та статевої психології (З.Фрейд, К.Юнг, Берн). Гендерні ролі та стереотипи. Гендерно-рольові стереотипи та стереотипи гендерних рис. «Жіночі» ролі і «чоловічі» ролі. Гендерно-рольові дисгармонії. Девіації статевої і гендерних ролей. Гендерний розподіл праці. Функціональний підхід Т.Парсонса.

Модуль 2. Актуальні проблеми гендеру

Тема 6. Гендер і політика

Гендерний вимір у політиці. Участь жінок і чоловіків у політичних процесах в Україні і світі. Політична нерівність статей. Співвідношення жінок і чоловіків в органах державної влади. Гендерний індекс людського розвитку. Вплив гендерних стереотипів на рішення виборців. Державні механізми регулювання гендерних відносин. Квотування як інструмент встановлення гендерної рівності. Чоловічий шовінізм. Сексизм.

Тема 7. Гендер у економічному житті.

Економічний розвиток і зміни гендерних ролей. Теорія людського капіталу. Поняття і види гендерної сегрегації праці. Дискримінація на ринку праці. Фемінізація бідності.

Тема 8. Гендер у родині.

Гендерний розподіл влади і ролей у сім'ї. Патріархальна, матріархальна та егалітарна сім'я. Гендерна нерівність у сім'ї. Гендерні контракти: «працююча мати»(конвенційний), «повсякденний», «нелегітимний», «кар'єрно орієнтована жінка», «домогосподарка», «спонсорський». Егалітарний тип відносин між статтями.

Тема 9. Гендер і мова

Гендерна лінгвістика. мова – носій стереотипів. Аналіз мовлення у жінок і чоловіків. Презентація статей у мові. «Невидимість» жінок у мові. Мовний сексизм.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	У тому числі					
	Усього	лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Гендерна теорія	9	2	1			6
Тема 2. Історико філософський огляд проблеми співвідношення статей	13	4	1			8
Тема 3. Становлення теорії гендеру	12	2	2			8
Тема 4. Біологічні, психологічні та соціокультурні чинники гендеру	12	2	2			8

Тема 5. Гендерна соціалізація та становлення гендерної ідентичності	14	4	2			8
<i>Модульна контрольна робота</i>						
<i>Разом за модуль</i>	<i>60</i>	<i>14</i>	<i>8</i>			<i>38</i>
Модуль 2						
Тема 6. Гендер і політика	8	2	2			4
Тема 7. Гендер у економічному житті	8	2	2			4
Тема 8. Гендер у родині	7	1	2			4
Тема 9. Гендер і мова	7	1	2			4
<i>Модульна контрольна робота</i>						
<i>Разом за модуль</i>	<i>30</i>	<i>6</i>	<i>8</i>			<i>16</i>
<i>Разом</i>	<i>90</i>	<i>20</i>	<i>16</i>			<i>54</i>

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	У тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Гендерна теорія	10	1				9
Тема 2. Історико філософський огляд проблеми співвідношення статей	11	1				10
Тема 3. Становлення теорії гендеру	11	1				10
Тема 4. Біологічні, психологічні та соціокультурні чинники гендеру	11	1				10

Тема 5. Гендерна соціалізація та становлення гендерної ідентичності	11	1				10
<i>Модульна контрольна робота</i>						
<i>Разом за модуль</i>	54	5				49
Модуль 2						
Тема 6. Гендер і політика	9	1				8
Тема 7. Гендер у економічному житті	8	1				7
Тема 8. Гендер у родині	10	2				8
Тема 9. Гендер і мова	9	1				8
<i>Модульна контрольна робота</i>						
<i>Разом за модуль</i>	36	5				31
<i>Разом</i>	90	10				80

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Основні поняття гендерної теорії	1	
2	Історико-філософський огляд проблеми співвідношення статей	1	
3	Становлення гендерної теорії	2	
4	Біологічні, психологічні та соціокультурні чинники гендеру	2	
5	Гендерна соціалізація та становлення гендерної ідентичності	2	
6	Гендер і політика	2	
7	Гендер у економічному житті	2	
8	Гендер у родині	2	
9	Гендер і мова	2	
	Разом	16	

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Основні поняття гендерної теорії	6	9
2	Історико-філософський огляд проблеми співвідношення статей	8	10
3	Становлення гендерної теорії	8	10
4	Біологічні, психологічні та соціокультурні чинники гендеру	8	10

5	Гендерна соціалізація та становлення гендерної ідентичності	8	10
6	Гендер і політика	4	8
7	Гендер у економічному житті	4	7
8	Гендер у родині	4	8
9	Гендер і мова	4	8
	Разом	54	80

6.5. Індивідуальні завдання: не передбачені навчальним планом

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Брайсон В. Гендер и политика времени. Феминистская теория и современные дискуссии. Пер. с англ. К.: Центр учебной литературы 2011, - 248 с.
2. Гендер для медій. Маєрчик М., Плахотнік О., Ярманова Г. (ред.) Гендер. К.: Критика, 2013. – 220 с.
3. Гендерні медійні практики: Навчальний посібник із гендерної рівності та недискримінації для студентів вищих навчальних закладів / Колектив авторів. Київ, 2014. – 206 с.
4. Здравомыслова Е.А., Темкина А.А. 12 Лекций по гендерной социологии: Учебное пособие. СПб.: Издательство Европейского университета в Санкт-Петербурге, 2015. – 768 с.
5. Кімелл М. Гендероване суспільство. Київ, Сфера, 2003, 494с.
6. Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. К.: Основи. 2017, 256 с.
7. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004, 536 с.
8. Введение в гендерные исследования. Учеб. пособие. Подред, Жеребкиной. Харьков: ХЦГИ, СПб.: Алетей, 2001.

Допоміжна література

1. Антология гендерной теории. Сост. Гапова, Усманова. Минск: ПроPILEI, 2002.
2. Бендас Т. Гендерная психология. СПб.: Питер, 2006.
3. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности, М., 1995.
4. Берн Ш. Гендерная психология / Пер. с англ. СПб.: Прайм-Еврознак, 2001.
5. Гендерний аналіз українського суспільства. Київ: ПРООН, 1999.
6. Гендерные исследования: феминистская методология в социальных науках. Харьков ХЦГИ, 1998.
7. Гендерный калейдоскоп. Курс лекций. Под ред. Малышевой. М.: Академия, 2001.
8. Гидденс, Э. Социология. М.: Эдиториал УРСС, 1999.
9. Горошко Е.И. Информационно-коммуникативное общество в гендерном измерении: Монография. – Х.: ФЛП Либуркина Л.М., 2009. – 816 с.
10. Гендерні стереотипи та ставлення громадськості до гендерних проблем в українському суспільстві. – К.: Інститут соціології НАНУ, 2007. – 143 с.
11. Гендерний паритет в умовах розвитку сучасного українського суспільства. – Київ, 2003. – С. 50-79.
12. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда. Метод в социологии. – М.: Наука, 191 с.
13. Женщина. Гендер. Культура. – М., 1999.
14. Жеребкина И.А. «Прочти мое желание...» Постмодернизм. Психоанализ. Феминизм. – М.: Идея-Пресс, 2000.
15. Журженко Т.Ю. Социальное воспроизводство и гендерная политика в Украине. Х.: Фолио,

2001. – 240 с.

16. Ильин Е.П. Пол и гендер. С-Пт.: ПИТЕР, 2010, 688 с.
17. Клецина И.С. Гендерная социализация. СПб., 1998.
18. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок // Наші людські права: Посібник з жіночих людських прав / Пер. з англ.. К.: Карпати, 1996.
19. Лавриненко Н.В. Женщина: самореализация в семье и обществе (гендерный аспект). К.: ВИПОЛ, 1999.
20. Лавриненко Н. Гендерний розподіл домашньої праці // Українське суспільство 1992 – 2008. Соціологічний моніторинг / За ред. д.е.н. В.Ворони, д.соц.н. М.Шульги. К.: Інститут соціології НАН України, 2008. С. 86 – 93.
21. Павличко С. Фемінізм. К., 2002.
22. Стрельник О.О. Гендерное неравенство: теоретико-методологические подходы к интерпретации // Социология: теория, методы, маркетинг. 2005. - № 4. – С. 147 – 158.
23. Таран Л. Гендерні проблеми і засоби масової інформації // Гендер і культура / Упор. В.Агєєва, О.Оксамитна. К.: Факт, 2001. С. 151-160.
24. Теория и история феминизма. Курс лекций. Под ред. И.А.Жеребкиной, Харьков: Ф-Пресс, 1996.
25. Уэст К., Циммерман Д. Создание гендера. Пер. с англ. Гендерные тетради. Под ред Клецина А. СПб.: Труды СПб Ф ИС РАН, 1997, Вып. 1. С.94-124
26. Хрестоматия феминистских текстов. Переводы. Под ред. Здравомысловой, Темкиной. СПб.: Изд-во Дмитрий Буланин, 2000.
27. Экономика и социальная политика: гендерное измерение. М.: Academia, 2002. – 288 с.
28. Энгельс Ф. Происхождение семьи, частной собственности и государства. М.: Политиздат, 1970.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

<http://genderindetail.org.ua>

<http://www.krona.org.ua/nash.html>

<http://womenhistory.org.ua>